

Učiniti centar domom (II)

Kršćanske obitelji su mjesta gdje svi žive i rade za druge. Navodimo neke od pogrešnih koraka koji mogu potkopati ovaj duh te načine kako ga ponovno probuditi.

31.01.2024.

U jednom od svojih posljednjih pisama svojoj djeci u Opusu Dei, sveti Josemaría razmišljao je o “novoj logici” Božje obitelji na zemlji. Već tijekom dana iščekivanja u Nazaretu, Bog je upoznao Mariju i Josipa s

načinom razmišljanja i življenja
Djeteta koje će se poniziti i dati sve,
jer nije došao da bude služen, nego
da služi.[1] Bog želi da ista logika
vlada u svakom kršćanskom domu:

„Pogledajte gdje se Krist rodio. Sve
nam tamo govori o bezuvjetnom
sebedarju. Josip, čiji je život niz
teškoća pomiješan s radošću što je
Isusov skrbnik, riskira svoju čast,
spokojan kontinuitet svog rada i
svoju mirnu budućnost. Cijelo
njegovo postojanje je spremna
raspoloživost za sve što Bog može
zatražiti. Marija se pokazuje
službenicom Gospodnjom (Lk 1,38),
koja sa svojim *fiat* preobražava
cjelokupno svoje postojanje u
prihvaćanje božanskog plana
spasenja. A Isus? Dovoljno je reći da
nam se naš Bog otkriva kao dijete.
Stvoritelj svemira predstavlja nam se
u djetetovim povojima, da nikada ne
posumnjamo da je on pravi Bog i
pravi Čovjek. [...] Moramo se utopiti

u ovu novu logiku koju je Bog spustio na zemlju. U Betlehemu nitko ništa ne zadržava za sebe. Tamo ne čujemo ništa o mojoj reputaciji, mom vremenu, mom radu, mojim idejama, mojim preferencijama, mom novcu. Tamo je sve stavljeno u službu Božje čudesne pustolovine s čovječanstvom, Otkupljenja.”[2]

Obiteljski život se obnavlja i raste u ovoj "čudesnoj pustolovini" služenja, shvaćenog ne kao ropstvo ili hladno gomilanje usluga, već kao stalna spremnost da se živi za druge, kao oruđe Božje svakodnevne brige. Ovaj način življenja, koji je sveti Josemaría ponekad nazivao „zdravom psihološkom predrasudom uobičajenog razmišljanja o drugima”[3], trebao bi biti uobičajeni životni ton u centrima Djela. Srećom, to je ono što mnogi ljudi koji posjećuju ove centre doživljavaju na različite načine: u dubokoj dispoziciji svih u Centru kojom žele život učiniti

ugodnim za druge, posvećujući vrijeme i pažljivo slušajući drugoga čak i onda kada postoje i druge stvari koje traže njihovu pažnju, pomažu u rješavanju problema, ispričavaju se kad god potrebno, pozdravljaju s osmijehom, dovršavaju zadatke za one koji su umorni ili kasne, i u mnogim drugim svakodnevnim prilikama koje su dio zajedničkog života.

Međutim, kao što se može dogoditi u svakoj obitelji, svakodnevni život ponekad može imati određeni erozivni učinak, a s vremenom se druga dinamika može ukorijeniti u kući ili u našem karakteru. Bez pretenzija da su iscrpni, možemo ih sažeti u četiri pogrešna koraka, gdje može postojati pretjerana usredotočenost na funkcioniranje kućanstva nauštrb ljudi koji u njemu žive, ili ono što bismo mogli nazvati "nesporazumi u odnosima", sukobi koji proizlaze iz pogrešnih pristupa

zajedničkom životu. Naravno, opisi u nastavku nisu formule koje se pojavljuju u čistim, kemijskim oblicima, već tendencije koje se postupno uvlače, možda izmiješane, pokazujući kako ljudska slabost tako često isprepliće najvrjednije, najdraže aspekte naših života. Kratko razmišljanje o tim tendencijama pomoći će nam prepoznati male lisice koje kvare vinograde (Pjesma 2,15). Također će biti istaknuta "logika" koju Bog želi u svim domovima, a posebno u centrima Djela.

Učinkovito, ali hladno

Prva dva pogrešna koraka koja mogu zasjeniti pravu logiku života nalaze se u funkcionalnom području. Ako razmišljamo u terminima koje je sveti Josemaría često koristio za karakterizaciju Djela - "obitelj, avu isto vrijeme, vojska"[4] - ovdje postoji rizik od određene neravnoteže, gdje

"vojska" zasjenjuje obitelj, što rezultira učinkovitim kućanstvima, ali s malo topline, ili možda s napetostima ili ranama.

Prvi pogrešan korak u tom pogledu može se nazvati logikom sinergije. Ovakav način razmišljanja povezan je s razvojem društva u posljednjih nekoliko desetljeća, koji je, uz mnoga dostignuća i prilike, doveo do beskrajnog popisa aktivnosti i zadataka koje treba obaviti: računi, administrativne bilješke, poruke... Lako možemo sve svoje vrijeme provoditi jureći za događajima i zadacima. Kao u svakoj obitelji, u kojoj bi preokupacije vezane uz posao, kuću, djecu i sve poslove koje treba obaviti mogle dovesti do toga da supružnici zanemare svoje bračno prijateljstvo (intimnost, uzajamna privrženost...), u Centru u kojemu se provode mnoge vrste apostolskog rada, ljudi bi se mogli početi odnositi jedni prema drugima funkcionalno,

ograničavajući se na “stvari o kojima se treba brinuti.”[5]

Centar bi tada težio djelovati sa sinergijom (*syn-ergon*, jedinstvo akcije), ali sa značajnim nedostacima u simpatiji (*syn-pathos*, jedinstvo osjećaja). Svaka bi osoba izvršavala svoje zadatke, odgovornosti i plan života; kuća bi funkcionirala kao delikatan mehanizam (sve na svom mjestu, svatko na svojim zadacima...), ali bi nedostajala sposobnost suosjećanja, osjećaja prema drugima: zajedničko provođenje vremena, uživanje u zajedničkom životu i patnja s njima. Sveti Josemaría upotrijebio je dramatičan jezik kako bi nas upozorio na ovaj rizik: „Onog dana kada živimo kao stranci ili ravnodušni jedni prema drugima, mi smo ubili Opus Dei.”[6] Nadalje, kao što je slučaj na čisto ljudskoj razini u bilo kojoj organizaciji, nedostatak simpatije među ljudima na kraju bi

umanjio ili čak eliminirao njihovu sinergiju.

Drugi pogrešan korak može se nazvati logikom reda. Još jednom, ovo je analogno bilo kojoj obitelji: jedan od supružnika može biti pretjerano zabrinut oko toga hoće li "stvari biti ispravne", kroz raspored, materijalni red ili kućne poslove. Svako kućanstvo treba strukturu kako bi se izbjeglo utapanje u kaos, naravno, ali ponekad imamo nerealna očekivanja o idealnim domovima, radeći stvari onako kako jedna osoba smatra "ispravnim", čak i kada to dovodi do drugih problema i šteti obiteljskom miru. Iskustvo pokazuje da pretjerano naglašavanje pravila i zanemarivanje odnosa roditelj-dijete može dovesti do frustracija, pa čak i pobune. Na to je mislio sveti Pavao kad je napisao: *Očevi, ne razdražujte svoju djecu da se ne obeshrabre* (Kol 3,21).

Ovakvi načini gledanja i djelovanja podjednako su problematični u Centrima. Kao prvo, to je zato što su svi odrasli koji tamo žive slobodni i osobno odgovorni; a s druge strane, to je zato što je centar "funkcionalna" apostolska inicijativa koja treba biti dom za sve, a također je i dom ljudi koji tamo žive. Trebali bi imati osjećaj da je to njihov dom, a ne samo produžetak njihovog profesionalnog života. Za razliku od konvencionalnog obiteljskog doma, centri Djela imaju tu posebnost da dom i posao u njima trajno koegzistiraju; i također, da oni koji rade u ovim apostolskim zadaćama, to čine jer tako žele. Ovo, budući da je najnadnaravniji [7] i stoga najradikalniji razlog, također mora biti načelo takta i osjetljivosti. „Da bi netko bio vrlo duhovan, vrlo nadnaravan“, poučavao je sveti Josemaría, „treba biti vrlo čovječan i nastojati imati izrazito ljudski smisao za život.“[8]

Razmatranje ovih elemenata pokazuje da stavljanje prevelikog naglaska na kriterije, smjernice, ciljeve itd. može biti problematično. Nedostaci ove logike postaju jasni s vremenom. Najočitiiji je da kada se netko usredotoči isključivo ili prvenstveno na "plan", može pomiješati važnost sredstava s onom ciljeva i na kraju ograničiti slobodu drugih u stvarima koje bi mogle dopustiti različite pristupe.[9] Još jedan nedostatak je da ako postoji neuspjeh u usklađivanju onoga što se shvaća kao "dužnost" sa spontanošću koja bi trebala karakterizirati obiteljski život, atmosfera može postati napeta i zategnuta.

Konačno, tu je i činjenica da oni koji se usredotočuju na dominiranje situacijom uvijek postižu krhke pobjede: u svom prioritetu učinkovitosti, oni možda neće istinski privući druge i pridobiti njihova srca i pomagati im da rastu u slobodi.[10]

Oni koji primarno teže kontroliranju situacije brzo se istroše, a mogu umoriti i druge, koji dođu do osjećaja da imaju minimalnu ulogu u izgradnji svog doma.

Relacijski nesporazumi

Još dva pogrešna koraka koja se mogu pojaviti u životu kućanstva mogu se definirati kao relacijski nesporazumi ili "kratki spojevi". Kao i prethodni pogrešni koraci, postoje analogne situacije u nekim obiteljima, a karakterizira ih skriveno nezadovoljstvo koje izazivaju kod ljudi koji su zapeli u njima. Jedan od likova u Isusovim prispodobama personificira ovu vrstu situacije: stariji sin koji predbacuje ocu zbog niza pritužbi koje proizlaze iz usporedbe s bratom. Na kraju mu otac mora reći: *Sine, ti si uvijek sa mnom i sve što imam tvoje je* (Lk 15,31).

Prva od ovih pogrešaka može se nazvati logikom zasluga. Ovu pogrešku čini osoba koja se može činiti vrlo pažljivom prema drugima, pokazujući veliku sposobnost žrtvovanja za kućne probleme i ljude u blizini. Međutim, ta osoba djeluje, obično nesvjesno, s očekivanjem da će svojim trudom zaslužiti naklonost drugih, kao naknadu. Ova se logika može razumno primijeniti na mnoge aspekte života, ali u obitelji ne funkcionira jer ne odgovara stvarnosti. Obitelj je u carstvu besplatnosti: pokušavati akumulirati zasluge kako bi bili voljeni nema smisla.

Svakako da se netko tko obitelj osjeća svojom trudi za nju, ali bez traženja emocionalne naknade, kao što ni roditelji ne traže naknadu za ljubav prema svojoj djeci. (Naprotiv, protiv svih očekivanja, sreću pronalaze u svojoj nesebičnosti.) Povremeno se možemo osjećati kao da naši naponi

ne dobivaju pozornost koju zaslužuju, ali ako često očekujemo nagradu za ono što radimo, naša perspektiva može postati samoreferentna, poput starijeg sina u prispodobi, koji živi u očevoj kući, ali ju ne smatra svojom. Ovaj sin uvijek govori u jednini (*ja, ti, on...*), uz prijekore, usporedbe i prigovore. Zaboravlja množinu *mi*, u koju ga otac pokušava uvesti. S vremenom njegova logika otkriva duboko nezadovoljstvo; uspoređuje i prati slobodu drugih (oca i brata), osuđujući ih da daju ili primaju ono što on misli da ne bi trebali (usp. Lk 15,29-32). Ono što on smatra poštenom tvrdnjom zapravo je gorka ljubomora i povrijeđeni ponos.

Na kraju, postoji pogrešan korak koji bismo mogli nazvati logikom osjećaja, gdje se kriterij za procjenu obiteljskog života usredotočuje na vlastite osjećaje: kako se osjećam zbog obiteljskog života? Osjećam li se

dobro? Nedvojbeno bismo trebali obratiti pozornost na ova pitanja; svatko bi trebao pokušati otkriti i ono što poboljšava obiteljsku atmosferu i ono što uzrokuje nelagodu. No, iako je emocionalno blagostanje važan pokazatelj, ono ne može postati primarni kriterij ili temeljna motivacija za doprinos izgradnji doma.

Kada ova logika obuzme osobu, dobri osjećaji postaju neophodni da bi se ona potrudila brinuti za obitelj. Postoje, međutim, trenuci u kojima obitelj treba da ostavimo po strani svoje osobne preferencije. Kao što nas je Otac često podsjećao: „Također djelujemo sa slobodom duha kada nam se nešto ne da činiti ili nam je posebno teško, ako to činimo iz ljubavi.”[11] Osoba bi se mogla naći u nemogućnosti prevladaju tu poteškoću jer, iako osjeća da ima "pravo" primati naklonost, i zahtijeva je kao dio bezuvjetne obiteljske

ljubavi, propušta uzeti u obzir vlastiti doprinos. To se dogodilo starijem bratu u prispodobi, koji ne razmišlja treba li njegov otac nešto dodatno od njega; misli samo na zabavu koju je propustio (usp. Lk 15,29).

Previše fokusiranja na zahtjevnu privrženost ima tendenciju stvaranja oblika favoriziranja: istinsko i otvoreno prijateljstvo koje je karakteristično za odnose među braćom i sestrama[12] zamjenjuje dinamika posebnih, ekskluzivnih prijateljstava,[13] koja su karikature bratskog prijateljstva. Osoba bi podijelila ljude u kući na "prijatelje" i "ostale". Naravno, stav ove vrste bi naštetio atmosferi doma, ali bi također povrijedio pojedinca koji ga usvoji, jer bi lako mogao postati ogorčen i lišen emocionalnih resursa. Dar celibata, usmjeren na stvaranje velike "sposobnosti voljeti svakoga" [14], nažalost bi bio smanjen u ovom scenariju.

Logika služenja je logika dara

Pogrešni koraci koje smo naveli dijele zajedničku crtu, a to je implicitno "dovde i ne dalje", ograničenje naših napora i sebedarja. Ponekad - a to se događa u svim sektorima društva - iza određenih kriza ili fizičkih i psihičkih slomova stoji način razmišljanja i način djelovanja temeljen na hladnoj težnji za učinkovitošću, kontrolom, stjecanjem zasluga ili očekivanjem naklonosti; ili mješavina nekoliko ovih elemenata, između ostalih mogućnosti.[15]

Ovakve krize, koje život izaziva kako bi nas vratio u stvarnost, mogu biti prilika za pročišćenje i ispravak: one su prilika da shvatimo da smo izgubili ili nismo pronašli pravi put. Međutim, ako im se ozbiljno ne pristupi, mogu dovesti do tjeskobnog bijega od stvarnosti, potrebe za izvanrednim događajima kako bi se

kompenzirala frustracija; čak iako, u konačnici, neće moći ugušiti frustraciju jer se ne bave problemom u njegovom korijenu. Može se dogoditi da se u slavljeničkom dijelu obiteljskog života – brojnim trenucima koji odudaraju od rutine – ne uživa dovoljno; čini se da nikad nema dovoljno zadovoljavajućeg povrata. Osoba bi mogla živjeti sretno i zahvalno s onim što ima, ali neprestano žudi za onim što nema.

Nasuprot ovim pogrešnim koracima koji umanjuju život i poziv stoji „čudesna Božja pustolovina s čovječanstvom, Otkupljenje.”[16] Logika služenja vodi nas da dajemo, ali ne zato što očekujemo primiti, nego zato što znamo i vjerujemo u ljubav koju Bog ima prema nama (1 Iv 4,16). Bog je u središtu našega života, ljubi nas i ispunjava nas milošću da možemo velikodušno davati: *besplatno primiste, besplatno dajte* (Mt 10,8). Svoje domove više ne

gradimo proračunato. Logika služenja vodi nas, malo po malo, prema jednostavnosti očeva ili majki, koji ne trebaju donositi odluke niti gomilati djela služenja, [17] oni jednostavno daju sebe, nudeći se kao diskretan kamen temeljac [18] da zidovi budu čvršći, a toplina doma trajnija. I dok razmišljaju o ljepoti doma koji grade, ispunjeni su radošću i zahvalnošću.

To je Isusova sinovska logika. On je Sin koji može istinski reći Ocu: *Sve moje, tvoje je, i tvoje moje* (Iv 17,10). Najbolja je nagrada Božja ljubav, koja nam uvijek prethodi: u svakom trenutku On nas prvi ljubi (usp. 1 Iv 4,10). Srce je ispunjeno ovom ljubavlju kad je s drugima. To je ljubav „bez potrebe za odmorom ili bez osjećaja umora,” [19] jer ono što je stvarno iscrpljujuće je „ići u krug oko sebe.” [20] Služiti, s druge strane, živjeti istinski za druge, ponekad

može biti izazovno, ali nikad ne iscrpljuje.

Različite nijanse, ovisno o ljudima i mjestima

Ako Gospodin ne gradi kuću, uzalud se trude oni koji je grade. Ako Gospodin ne bdije nad gradom, uzalud stražar bdi (usp. Ps 127,1). Ove riječi iz Svetoga pisma dobivaju posebno značenje kad razmišljamo o stvarnoj Gospodinovoj Prisutnosti u oratorijima centara Opusa Dei: On gradi kuću i On čuva grad, ako mu to dopustimo. „Ako je središte oko kojeg se okreću tvoje misli i nade Svetohranište,“ piše sveti Josemaria, „onda, dijete moje, kako će biti obilni plodovi tvoje svetosti i apostolata!“[21] I istina je: osoba koji živi od Boga i za druge postaje dinamična snaga, olakšava i nadahnjuje svetost, koja je najčvršći temelj doma.

Način na koji se manifestira dinamika služenja, „zdrava psihološka predrasuda uobičajenog razmišljanja o drugima,”[22] ovisi o ljudima koji su uključeni. Svaki centar trebao bi biti jedinstveni mozaik sastavljen od talenata kojim svaka osoba doprinosi toplini obitelji. Svaka osoba ima različita očekivanja o tome što dom znači, stoga je važno ne voditi se jednostavnim popisom kriterija za prijavu.

Svaki centar će iznijeti jedinstvene nijanse u načinu na koji slave blagdane, pomažu jedni drugima u materijalnom održavanju doma, pokreću apostolske projekte ili komuniciraju s obiteljima. Uvijek postoji nešto zajedničko: ljubav, smisao za humor, nadnaravni smisao, obiteljska okupljanja, vijesti o Ocu i obitelji Djela, radosna sabranost i nadnaravni spokoj koji dopušta odmor... Isti duh posvuda,

živo konkretizirati na svakom mjestu. Zato se uvijek osjećamo kao kod kuće kada posjetimo drugu regiju ili drugo središte, jer osjećamo jedinstvo i raznolikost — bogatstvo — Djela.

Logika služenja ne štedi nas vlastitih ili tuđih pogrešaka; ne sprječava nas da se osjećamo više ili manje ugodno s onima s kojima živimo; ne sprječava bolje ili lošije organiziranje kuće i aktivnosti; ne spašava od potrebe da se trudimo razumjeti one oko sebe[23] i tražiti oprost ili oprostiti kad god je potrebno.[24] Ali - a to je ključno - ova nam logika uvijek omogućuje pronaći resurse za napredovanje i približavanje Bogu.

Kada gradite dom s fokusom na služenje, sve oživljava: tijekom druženja i razgovora uz obroke posvećujete više pažnje stvaranju rasprave kako bi se drugi mogli opustiti; bratska se opomena provodi

s velikom ljubavlju prema drugoj osobi, a ne zbog ljutnje koju nam njezina ograničenja mogu uzrokovati; a toliko se stvari može previdjeti s osmijehom i slijeganjem ramenima, bez iritacije.[25]

Autentično služenje, iako zahtijeva napor da se odmaknemo od naše male sebičnosti, je dobitno; uvijek je vrijedno za oba čovjeka, onoga koji služi i onoga kome se služi. A budući da je tako prirodno, čak može biti pomalo nezgodno nazvati ga "služenjem". To je jednostavno bratska ljubav.

Svaka osoba ima nezamjenjivu ulogu u izgradnji doma

U svom pismu o načinima poziva u Djelo, Otac nas je podsjetio na odlučujući utjecaj vodstva u stvaranju obiteljskog ozračja centara: „Svojim radom brineš i služiš našem životu u Djelu, čineći svaku osobu fokusom i prioritetom vašeg zadatka.

Ovo je vrlo opipljiv izraz činjenice da je Rad obitelj; obitelj u pravom smislu, a ne u metaforičkom.”[26] To je performativno djelo, u smislu da stvara pogodno okruženje i daje primjer u kojem svatko može kontemplirati svoj doprinos obiteljskom ozračju. Međutim, da bi se utjelovio, da bi oživio, ovaj temelj zahtijeva nezamjenjivu ulogu svih u kući.

Za članove mjesnog vijeća središta, zadaća službe koju im Bog povjerava kroz Djelo prvenstveno se sastoji u tome da svaka osoba dobije potrebnu formaciju i duhovnu pratnju, kao i odgovarajuće materijalno blagostanje. Sveti Josemaría je to ovako sažeo: „S očinskom i majčinskom brigom, brini za duše i tijela onih koji su ti povjereni.”[27] Ova zadaća zahtijeva odgovornost s njihove strane, ali također zahtijeva puno strpljivosti i prepuštenosti Bogu. Oni prihvaćaju potrebu da

razumiju osobnost i snagu svake osobe, na temelju čega će podržati njihov rast, rast njih individualno i rast cijelog Centra. Oni jasnije vide da je ono što je uistinu važno jest da se svi približe Bogu, umjesto da se pobrinu da se stvari dogode na određeni način. Spremni su i tražiti oprost jer to ne samo da ih ne diskreditira već ih približava drugima. Kada se organizaciji središta pristupi na ovaj način, atmosfera zadržava svoje inherentne zahtjeve za svetošću, ali dobiva više radosti i vedrine koji ovu težnju čine autentičnom.[28] Cijeli se Centar tada može poistovjetiti sa svrhom tog doma: svi zajedno, sa zajedničkim i pojedinačnim ciljevima.

Svećenik, s druge strane, često može služiti kao slušatelj koji pruža spokoj, pomaže u stjecanju perspektive oštrim uvidom u različite aspekte svakodnevnog života i ulijeva nadu. „Svećenici”, napisao je sv. Josemaría,

„trebaju imati isti duh kao i svi drugi, ali posebno duh razumijevanja, milosrđa, življenja sa svima, ne sablazni, podizanja i pomaganja, poput majke.”[29] Više nego itko drugi, svećenik mora biti oruđe jedinstva i nade, a ne „opterećen bojažljivošću [ili] kompleksima, koji obično ukazuju na ljudsku nezrelost, ili klerikalnim tendencijama koje označavaju nadnaravnu nezrelost.”[30] Iako opasnost za ravnatelje može biti logika zahtjeva, za svećenika to može biti logika zasluga: on je uvijek u službi drugih na opipljiv, diferenciran i nezamjenjiv način i mogao bi nenamjerno potaknuti osjećaj žrtve ako osjeća da njegovi naponi nisu cijenjeni. Don Álvaro se pozabavio ovim mentalitetom: „Ako doista želite znati kako se prepoznaje svećenička duša, sažet ću to riječima našeg Oca: nikad ne reci 'dosta'. Nikad ne reci 'dovoljno' ljubavi,

nikad ne zastaj pred žrtvom , poput Krista.”[31]

„U mnogim obiteljima normalno je da zajedno žive ljudi različitih generacija (bake i djedovi, roditelji, djeca) i temperamenta [...]. Iako je istina da sve to ponekad može dovesti do toga da jedinstvo u obitelji bude izazovno, također je istina da vrlo često te i druge poteškoće mogu tješnje ujediniti obitelji, kada postoji istinska ljubav.”[32] Stoga svi oni koji žive u istom Centru, od najiskusnijih do najnovijih, imaju zadaću izgradnje doma s talentima koje im je Bog dao i njihovim jedinstvenim osobnostima, kako bi kuća postala mjesto intime, bezuvjetne ljubavi i mirnog odmora za svakog pojedinca. Svatko ima nezamjenjivu ulogu u ovoj zadaći jer svatko od nas zna koje nam je talente Bog dao da kreativno i velikodušno služimo drugima. Bratstvo koje se doživljava u svakom od naših centara tada će također

postati utočište mira i izvor nadahnuća za živote suradnika i supernumerarija, kao i svih onih koji dolaze u toplinu Djela.

Posljednje, ali ne i najmanje važno, bolesnici imaju posebnu ulogu, ne samo zato što se „u djeci i bolesnicima vidi zaljubljena duša”[33], već i zato što oni pružaju najizravniji i najpraktičniji izazov negativnim pogrešnim koracima koje smo ranije vidjeli. Dopuštajući da se o njima brine, doprinoseći ono što mogu u svojoj državi i ne podliježući logici da se ne osjećaju dovoljno voljenima, mogu biti ujedinjujuća snaga u Centru, ujedinjujući napore u službi onih kojima je to najpotrebnije. Kućni život Centra, izgrađen na tim temeljima, zrači Božjom ljubavlju prema onima oko sebe i postupno otvara vrata doma koji je On pripremio za one koji ga ljube. „Ako se volite”, rekao je sveti Josemaría, „svaki će naš dom biti

dom kakav želim za svoju djecu,
kakav želim u svakom kutku. Vaša će
braća osjetiti svetu glad da se vrate
kući nakon radnog dana; i oni će
jedva čekati izaći na ulicu [...] u ovaj
rat mira.”[34]

[1] Usp. Fil 2,7; Mt 20,28.

[2] Sveti Josemaría, Pismo, 14-II-1974,
br. 2.

[3] Sveti Josemaría, Kovačnica, br.
861.

[4] „Opus Dei je svakako obitelj i, u
isto vrijeme, vojska. Obitelj
ujedinjena radosnom i ljubaznom
privrženosti; vojska, posebno
prikladna za duhovnu borbu" (De
spiritu, br. 64 (neslužbeni prijevod).

[5] Tome se može dodati još jedna
značajka sadašnje kulture:
tendencija da se "slobodno vrijeme"

promatra individualistički, tako da se sve što nije posao vrti oko mojih interesa, mojih ukusa, mojih aktivnosti, mog društvenog života, itd. Logično , takav bi stav bitno ugrozio toplinu doma.

[6] Citirano u F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 16-II-2023, br. 9.

[7] Usp. Sveti Josemaría, Susret s Kristom, br. 17.

[8] Sveti Josemaría, Pismo 27, br. 34, citirano u E. Burkhart - J. López, Vida cotidiana y santidad en la enseñanza de San Josemaría, Rialp, Madrid 2013., sv. III, str. 600.

[9] Usp. F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 9-I-2018, br. 8.

[10] „Formacija koju dobivamo tijekom cijeloga života, ne zanemarujući njezine nužne zahtjeve, teži u velikoj mjeri otvoriti nove horizonte. Nasuprot tome, ako

se ograničimo na samo postavljanje zahtjeva i zahtjeve, možemo završiti gledajući samo ono što ne uspijevamo, svoje nedostatke i ograničenja. Možemo zaboraviti ono najvažnije: Božju ljubav prema nama" (F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 9-I-2018, br. 11).

[11] F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 9-I-2018, br. 6.

[12] Usp. F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 1-XI-2019, br. 14-17 (prikaz, ostalo).

[13] Pojam "posebnog prijateljstva" ima dugu i složenu povijest u kršćanskoj tradiciji. Prvi put se spominje u spisima svetog Bazilija Cezarejskog, a razvija se na Zapadu s nasljedovanjem Krista i djelima svete Terezije Avilske i svetog Franje Saleškog. Za razumijevanje svetog Josemaríje i ovog pojma, usp. Put, povijesno-kritičko izdanje, br. 366.

[14] F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 28-X-2020, br. 22.

[15] U isto vrijeme, piše sveti Josemaría, „Upravitelji bi počinili ozbiljnu pogrešku kad bi dopustili mom djetetu, bez istinske potrebe, da ostane u okolnostima koje od njega zahtijevaju kontinuirano junaštvo, zaboravljajući da bi te situacije trebale biti privremene i da moramo upotrijebiti odgovarajuća sredstva kako bismo osigurali da one što prije prestanu" (Pismo 27, br. 38).

[16] Sveti Josemaría, Pismo, 14-II-1974, br. 2.

[17] „Tamo gdje postoji ljubav, usudio bih se reći da čak i ne trebamo donositi odluke. Moja majka nikada nije donijela odluku da će me voljeti, i možete vidjeti kako se nježno brinula za mene" (Sv. Josemaría, bilješke s obiteljskog okupljanja, citirane u S. Bernal, Monseñor Josemaría Escrivá de Balaguer.

Apuntes sobre la vida del Fundador del Opus Dei; Rialp, Madrid 1980., 6. izdanje, str. 37).

[18] Usp. Sveti Josemaría, Rast iznutra, 233-239 (AGP, biblioteka, P12).

[19] Sveti Josemaría, Prijatelji Božji, br. 296.

[20] „Ono što istinski zamara, djeco moja, je ponos, koji se vrti u krug oko mene. I, osim što nas umara, sprječava dušu da se osjeća blizu Bogu" (Bl. Álvaro, u Crónici, XI-1989. , str. 1141; AGP, Biblioteca P01).

[21] Sveti Josemaría, Kovačnica, br. 835.

[22] Ibid, br. 861.

[23] F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 16-II-2023, br. 3-6.

[24] Ibid, br. 7-8.

[25] „Sveti Josip je tako divan! On je svetac ponizne prepuštenosti, trajnog osmijeha i slijeganja ramenima." (Sv. Josemaría, citiran u A. Vázquez de Prada, Utemeljitelj Opusa Dei (III).

[26] F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 28-X-2020, br. 15.

[27] Sveti Josemaría, Pismo 27, br. 39.

[28] „'Svi ste tako veseli, a to se ne očekuje', čuo sam nekoga kako govori. To se događa već dugo; uporno i s đavolskom odlučnošću, Kristovi neprijatelji ne umaraju se žaliti da su svi ljudi koji se predaju Bogu mrzovoljni. I, nažalost, neki od onih koji žele biti 'dobri' poduprli su te riječi svojim 'tužnim vrlinama'. Zahvaljujemo ti, Gospodine, jer si odlučio računati na naše vedre, vrlo sretne živote da izbrišeš tu lažnu karikaturu. Također te molim da je ne zaboravimo" (usp. Brazda, br. 58).

[29] Sveti Josemaría, bilješke s obiteljskog okupljanja, 19-III-1961, u Crónica II-1993, str. 189 (AGP, Biblioteka, P01).

[30] Sveti Josemaría, Razgovori, br. 4.

[31] Blaženi Álvaro, Obiteljska pisma, br. 377 (AGP, Biblioteka, P17).

[32] F. Ocáriz, Pastoralno pismo, 16-II-2023, br. 14.

[33] Sveti Josemaría, Put, br. 419.

[34] Sveti Josemaría, Crónica VII-1956, str. 7 (AGP, Biblioteka P01).

Carlos Ayxelá